

فصلنامه بین المللی قانون یار

License Number: 78864 Article Cod:2021S5D17SH99251 ISSN-P: 2538-3701

بررسی و تحلیل چالش های حقوقی قراردادهای ورزشی در نظام قانونی ایران

(تاریخ دریافت ۱۳۹۹/۰۹/۱۵، تاریخ تصویب ۱۴۰۰/۰۱/۱۸)

دکتر کیوان مرادی زاده

پژوهشگر برگزیده کشور و دارای تندیس پژوهشگر برتر از موسسه قانون یار

مولف چندین کتب حقوقی و مقالات علمی

چکیده

امروزه حقوق ورزشی از جایگاه والایی برخوردار است و کمتر موضوع ورزشی را می توان تصور کرد که مورد بحث و بررسی حقوقدانان قرار نگرفته باشد؛ با این حال هنوز در ایران بین حقوق و ورزش ارتباط شایسته ای برقرار نشده و بسیاری از مسائل ورزشی در معرض کنکاش و بررسی حقوقدانان قرار نگرفته است. قانون اساسی جمهوری ایران در اصل سوم به صراحت از تربیت بدنی به عنوان یکی از مهمترین راستای نیل به اهداف نظام نامبرده و دولت را موظف نموده که با به بکارگیری تمامی امکانات از این وسیله نیز استفاده نماید. در جهان کنونی، ورزش یکی از راههای مؤثر تربیتی و اخلاقی به ویژه برای جوانان است. وسیله ای که روز به روز چهره علمی بیشتری پیدا می کند. از نظر سیاسی نیز پیروزی در میدانهای ورزشی وسیله مفیدی برای تبلیغ و اثبات اعتبار ملی است و به همین جهت بودجه های کلان و نیروهای انسانی فراوان برای پیشرفت ورزش و توفیق در میدانهای صرف می شود. این اهمیت روز افزون باعث شده است که اندیشمندان حقوقی متمایل به تأسیس رشته خاصی با عنوان « حقوق ورزشی » شوند که مانند حقوق کار یا تجارت یا کشاورزی به ابعاد گوناگون این رابطه اجتماعی پردازند. این اقبال علمی باعث شده است که کتابها و مقاله های گوناگونی در این باره نوشته شود و رویه های قضایی به رویدادهای ورزشی و خطرهای ناشی از آن توجه خاص

کنند و ضرورت‌های بازیهای ورزشی را در اعمال قواعد مسئولیت مدنی در نظر بگیرند. اهمیت ورزش به لحاظ سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و ... سبب شده ورزش و تربیت بدنی به سرعت در راه پیشرفت و تحول گام بردارد و روزه روز چهره علمی بیشتری به خود بگیرد. در این بین اندیشمندان حقوق نیز این اهمیت را درک کرده و با تاسیس رشته «حقوق ورزشی» در کنار سایر علوم راه یافته به ورزش، قلمرو عام حقوق را توسعه داده و قواعد آن را در ورزش پیاده می‌کنند و از این رهگذر سعی در تنظیم روابط فعالان ورزش دارند. ثبت قرارداد توافق دو اراده ضروری در جهت ایجاد یک اثر حقوقی را گویند. به عبارت ساده‌تر هرگاه جهت به وجود آمدن یک اثر حقوقی همچون خرید (بیع)، اجاره و نظایر آن، نیاز به تلاقی و تراضی ضروری دو اراده باشد، عقد محقق می‌گردد. با این تعریف ماهیاتی چون وصیت تملیکی، وکالت، هبه و دیگر ماهیاتی که قبول قابل در آن قبول ضروری یا قبول عقدی نیست، از تعریف و شمول عقد خارج می‌شوند.

بخش اول: ماهیت ثبت قرارداد های ورزشی

در این بخش سعی بر این است بررسی کاملی از ماهیت ثبت قراردادهای ورزشی صورت گیرد. اهمیت ورزش به لحاظ سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و ... سبب شده ورزش و تربیت بدنی به سرعت در راه پیشرفت و تحول گام بردارد و روزه روز چهره علمی بیشتری به خود بگیرد. در این بین اندیشمندان حقوق نیز این اهمیت را درک کرده و با تاسیس رشته «حقوق ورزشی» در کنار سایر علوم راه یافته به ورزش، قلمرو عام حقوق را توسعه داده و قواعد آن را در ورزش پیاده می کنند و از این رهگذر سعی در تنظیم روابط فعالان ورزش دارند.^۱

امروزه حقوق ورزشی از جایگاه والایی برخوردار است و کمتر موضوع ورزشی را می توان تصور کرد که مورد بحث و بررسی حقوقدانان قرار نگرفته باشد؛ با این حال هنوز در ایران بین حقوق و ورزش ارتباط شایسته ای بر حقوق ورزشی مسائل و موضوعات متنوع مختلفی را در برمی گیرد. یکی از مهمترین مباحثی که می تواند در حقوق ورزشی مورد بررسی قرار گیرد؛ مقوله «ثبت قرارداد ورزشی» است، زیرا به جرات می توان گفت: اساسی ترین رکن ورزش حرفه ای ثبت قرارداد ورزشی می باشد، چرا که تا وقتی ثبت قرارداد منعقد نشود و رابطه ای میان فعالان ورزشی برقرار نگردد هیچ مسابقه ای انجام نمی شود و بسیاری از مسائل مطرح در حقوق ورزشی موضوعیت پیدا نمی کند.^۲ به عنوان مثال: حقوق و تکالیف مربیان، بازیکنان، باشگاهها، فروشندگان لوازم ورزشی، خبرنگاران، نمایندگان ورزشی، پزشکان باشگاه، اسپانسرها و... براساس ثبت قرارداد تعریف می شود و تا زمانی که ثبت قراردادی منعقد نشود؛ هیچکدام از این موضوعات قابل تصور نیست.^۳

^۱ -فتحی، هوشنگ. تاریخچه مقررات ورزشها. تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۷. (ص، ۱۰۵)

^۲ -همان، ص ۱۰۶

^۳ رضوی، سیدمحمدحسین. (۱۳۸۳). "تحلیل سیاست خصوصی سازی در ورزش کشور با تاکید بر ورزش قهرمانی". رساله

انتشار نیافته دکتری مدیریت و برنامه ریزی در ورزش، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران. ص ۳۲

بند اول: طرفین ثبت قرارداد ورزشی

در این بند طرفین ثبت قراردادهای ورزشی مورد بررسی قرار خواهند گرفت. تعیین ماهیت حقوقی ثبت قرارداد ورزشی مستلزم تجزیه و تحلیل موضوعاتی است که چارچوب و طرفین ثبت قرارداد ورزشی را تشکیل می دهند و بدون آنها ثبت قرارداد رسمیت و مشروعیت خود را از دست خواهد داد.

۱. بازیکن

یکی از طرفین ثبت قرارداد ورزشی، بازیکن می باشد. بازیکن شخصی است که همه وقت و استعداد خود را معطوف به تمرین و آموزش در رشته ورزشی بخصوصی کرده و ورزش را به عنوان شغل اصلی خود برگزیده است به طوری که تمام وقت خود را صرف آن می کنند.^۱ در ورزش حرفه ای مهارتها و قدرت جسمی و فکری هر بازیکنی در نوع خود منحصر به فرد می باشد و باشگاهها برای بهره مندی از توانایی های ورزشی بازیکنان آنان را بخدمت می گیرند، معیارهای ارائه شده؛ که سازنده شخصیت ورزشی بازیکنان است؛ مهمترین و تنها ملاک انتخاب نیز محسوب می شود. همین امر سبب می شود ثبت قرارداد ورزشی در زمره عقود قرار گیرد که شخصیت یک طرف در آن نقش اساسی دارد و علت عمده عقد می باشد. بر همین اساس نیز ثبت قرارداد با قید مباشرت بازیکن منعقد می شود؛ برخی از حقوقدانان نیز در آثار خود اذعان کرده اند: «ثبت قراردادهایی که اعتبار و مهلت و حسن سلوک طرف در اجرای تعهد اهمیت دارد، شخصیت طرف علت عمده عقد محسوب می شود» قرار گرفتن ثبت قرارداد ورزشی در زمره این عقود آثار حقوقی بسیار مهمی را از حیث اشتباه در شخص طرف عقد و ضمانت اجرای عدم انجام تعهد بازیکن بدنبال خواهد داشت.^۲

^۱ رادی، جواد؛ صابونچی، رضا؛ مرادی، محمدرضا (۱۳۸۸). نقش عوامل اقتصادی در جذب سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت فوتبال ایران، مجموعه مقالات همایش بین‌المللی علم و فوتبال، تهران. ص ۲۸

^۲ روبین آگوستا هرناندز. (۱۳۸۶). "مدیریت سازمان های ورزشی". ترجمه علیرضا الهی و اسفندیار خسروی زاده، تهران، انتشارات بامداد کتاب، چاپ اول. ص ۲۶

۲. باشگاه

باشگاه شخصیتی حقوقی است که وظیفه عمده آن فراهم ساختن امکانات و تجهیزات لازم، جهت تمرین بازیکنان و بالابردن سطح آمادگی آنان است.^۱ آیین نامه رابطه باشگاهها با لیگ؛ باشگاه را چنین تعریف می کند: « باشگاه مجموعه ای ورزشی است که براساس معیارهای تربیت بدنی، به عنوان باشگاه تاسیس و در اداره ثبت شرکتها به ثبت رسیده باشد، در سازمان لیگ باشگاه نامیده می شود. با نگاهی به انواع ثبت قرارداد ورزشی درمی یابیم باشگاهها یکی از طرفین ثابت و اصلی این ثبت قراردادها می باشند؛ بعنوان مثال: در ثبت قرارداد ساخت اماکن و وسایل ورزشی، خرید وسایل و حمل و نقل آنها، پخش تلویزیونی و رادیویی مسابقات، استخدام کادر فنی و اداری باشگاه و ثبت قرارداد با بازیکنان و ... یکی از طرفین ثابت، باشگاه است؛ به همین دلیل، می توان ادعا کرد که باشگاه ها یکی از ارکان سازنده ورزش حرفه ای هستند که از یک طرف، بعنوان کارفرما با بازیکنان ثبت قرارداد منعقد می کنند و فعالیتهای ورزشی آنها را کنترل می کنند و از طرف دیگر با انعقاد ثبت قراردادهای ورزشی مختلف زمینه انجام مسابقات را فراهم می آورند.^۲ امروزه غالباً باشگاههای ورزشی بصورت شرکت سهامی تاسیس و اداره می شوند و سهام آنها نیز در بازار بورس ارائه می گردد؛ مثل : باشگاههای چلسی، رئال مادرید، منچستریونایتد و... در ایران اگرچه باشگاهها باید به صورت شرکت در مرجع ثبت شرکتها به ثبت برسند، اما، لزوماً شرکت سهامی نیستند. با وجود این، باشگاهها صرف نظر از شکل آن ها مشمول قانون تجارت می باشند. بند ۱۵ ماده ۹ آیین نامه فوق الذکر مقرر می دارد: « کلیه باشگاهها از نظر ضوابط داخلی، تابع قانون تجارت هستند و کلیه باشگاههای لیگ برتر باید علاوه بر مجوز سازمان تربیت بدنی، در ثبت شرکتها

^۱ - قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۴ - ۱۳۸۸) (انتشارات سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، ص ۱۹)

^۲ - عسکریان، فریبا . (۱۳۸۳). "بررسی وضعیت اقتصادی صنعت ورزش ایران در سال های ۱۳۷۷ و ۱۳۸۰" با تکیه بر تخمین. (GDSP) رسال انتشار نیافته دکتری مدیریت و برنامه ریزی در ورزش، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران. ص ۳۶

نیز ثبت شده و مدارک خود را به سازمان لیگ ارائه دهند.^۱ غالب باشگاههای حاضر در لیگهای ورزشی انگلیس به عنوان شرکتهای تجاری و به صورت شرکت سهامی، تشکیل و به ثبت رسیده اند و مشمول قانون تجارت این کشور می باشند. در سالهای اخیر بسیاری از این باشگاهها سهام باشگاه خود را در بازار بورس لندن شناور کرده اند آمار و اطلاعات حاکی از آنست که؛ امروزه ارزش سهام بیست و یک باشگاه حرفه ای فوتبال انگلیس در بازار بورس لندن نزدیک به ۱/۲ بلیون پوند برآورد می شود^۲

باشگاه ها در حقوق انگلیس در زمره شرکتهای «محدود عمومی» (غیرتضامنی عمومی) محسوب می شوند(۴) این شرکت ها باید حداقل دارای دو شریک باشند و همواره باید کمترین میزان سرمایه سهام صادرشده را حفظ کنند. سهامداران این شرکتها به راحتی سهام خود را در بازار بورس و یا هر مکان دیگری منتقل می کنند. تمامی شرکتهای بزرگ صنعتی و تجاری شرکتهای محدود عمومی هستند که سهامشان در فهرست بورس سهام و اوراق بهادار ذکر شده است. با نگاهی به برخی از متون حقوق انگلیس به نوعی از باشگاههای ورزشی برمی خوریم که نه تنها شرکت تجاری نیستند؛ بلکه شخصیت حقوقی نیز ندارند و به اصطلاح «شرکت مدنی» نامیده می شوند. در خصوص این شرکتها گفته شده: « آنها متشکل از گروهی از مردم هستند که به هم ملحق شده اند تا منافع مشترکشان را دنبال نمایند.^۳ شرکت مدنی وجود مستقلی از اعضای خود ندارد؛ بنابراین اگر یکی از اعضاء شرکت از جانب شرکت ثبت قراردادی منعقد نماید، آن فرد شخصاً در مقابل طرف دیگر مسئول است. رایج ترین نمونه ها برای شرکت مدنی عبارتند از: انجمن ها و باشگاههای ورزشی؛ مانند: باشگاه محلی تنیس،

^۱ - عسکریان، فریبا . (۱۳۸۳). "بررسی وضعیت اقتصادی صنعت ورزش ایران در سال های ۱۳۷۷ و ۱۳۸۰" با تکیه بر تخمین (GDSP) رسال انتشار نیافته دکتری مدیریت و برنامه ریزی در ورزش، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران.ص ۱۳

^۲ - محمد کاظم. (۱۳۸۱). "فوتبال در بورس و بورس در فوتبال". تهران، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ اول.ص ۲۴

^۳ .همان،ص ۲۵

کریکت، شطرنج و... با این وصف، برآستی باشگاههای ورزشی در حقوق انگلیس جزء کدام دسته از شرکتهای فوق الذکر می باشند: شرکت محدود عمومی یا شرکت مدنی؟ به یقین می توان گفت: باشگاههای حرفه ای موردنظر، شرکت محدود عمومی هستند، زیرا، اولاً: سرمایه باشگاهها بصورت سهام درآمده و در بازار بورس قابل نقل و انتقال است. در حالیکه، شرکت مدنی فاقد چنین امتیازی است. ثانیاً: در مثالهایی که برای شرکت مدنی ذکر شد ملاحظه می شود که باشگاههای محلی ورزشی، شرکت مدنی محسوب می شوند، در حالیکه هیچگاه نمی توان پذیرفت باشگاههای بزرگی؛ چون: آرسنال، چلسی و یا منچستر یونایتد و ... باشگاههای محلی باشند. انجام آن تعهد می کنند. ثبت قرارداد ممکن است از یک یا دو موضوع تشکیل شده باشد، چنانچه عقدی از دو موضوع تشکیل شده باشد هر کدام از آن موضوعات در برابر دیگری قرار گرفته؛ رابطه ای ناگسستنی با هم برقرار می کنند، بطوری که، اگر امکان ایفاء هر کدام از آن دو منفی شود طرف مقابل نیز از انجام تعهد خود سرباز می زند.¹ ثبت قرارداد ورزشی نیز از جمله عقود است که از دو موضوع تشکیل شده است و به اصطلاح از «عقود دوعهدی» می باشد که در یک طرف آن تعهد باشگاه در برابر بازیکن قرارداد و طرف دیگر آن تعهد بازیکن در برابر باشگاه. تعهد عمده باشگاه عبارتست از: پرداخت دستمزد به بازیکن و تعهد عمده بازیکن عبارتست از: اعمال مهارت، تکنیک و قدرت جسمانی و فکری در مسابقات و تمرینات. مواد از عبارت «تعهد عمده باشگاه...» و «تعهد عمده بازیکن» اینست که: طرفین ثبت قرارداد در مقابل یکدیگر علاوه بر تعهدات اصلی فوق الذکر، تعهدات دیگری نیز برعهده دارند که نسبت به آنها فرعی و ثانوی محسوب می شود، ولی، ماهیت اصلی هر ثبت قراردادی براساس تعهدات اصلی آن تعریف می شود. اعتقاد به اصلی بودن تعهد به اعمال مهارت و تکنیک و قدرت جسمی و فکری مبتنی بر دلایل ذیل است.

1- 15. Alison Doherty and Martha Murray (2007). "The strategic sponsorship process in a non-profit sport organization". Sport Marketing Quarterly, 16(1), PP:45-59.

- بند ۱ ماده ۵ ثبت قرارداد باشگاه و بازیکن لیگ فوتبال ایران بیان می‌دارد: «بازیکن قبول می‌کند که با بهترین توان خود در تمام مسابقاتی که از طرف باشگاه تعیین می‌شود بازی کرده و همینطور در تمامی جلسات تمرینی که از طرف باشگاه تعیین می‌شود شرکت کند.

- بند دوم ثبت قرارداد لیگ فوتبال انگلیس مقرر می‌دارد: «بازیکن قبول می‌کند که با بهترین توان خود در تمام مسابقات فوتبالی که در آن به منظور بازی کردن برای باشگاه انتخاب می‌شود بازی کرده و در هر مکان معقولی برای عمل بر طبق دستور صادره توسط مدیر وقت مجاز باشگاه همراه تیم باشد.» علاوه بر این موارد، از تعریفی که از ورزش حرفه‌ای داده شد؛ چنین استنباط می‌شود که اعمال مهارت، تکنیک، نیروی جسمی و فکری مهم‌ترین تعهد بازیکن است. برخی از تعهدات فرعی بازیکن در مقابل باشگاه عبارتند از:

۱- رعایت مقررات در مسابقات (بند ۲ ماده ۵ ثبت قرارداد باشگاه و بازیکن لیگ فوتبال ایران)

۲- اعلام هرگونه بیماری به باشگاه (بند ۴ ماده ثبت قرارداد باشگاه و بازیکن لیگ فوتبال ایران)

۳- عدم حضور در مسابقات یا تمرینات باشگاه‌های دیگر (بند ۳ ماده ۵ ثبت قرارداد باشگاه و بازیکن لیگ فوتبال ایران)^۱
تعهدات ثانوی باشگاه در مقابل بازیکن عبارتست از:

فراهم کردن کلیه امکانات و وسایل انجام تمرینات (بند ۲ ماده ۴ ثبت قرارداد باشگاه و بازیکن لیگ فوتبال ایران)

۲. تامین وسایل شخصی لازم برای بازیکنان جهت انجام تمرین و مسابقات (بند ۳ ماده ۴ ثبت قرارداد باشگاه و بازیکن لیگ فوتبال ایران)

^۱ - الهی، علیرضا؛ گودرزی، محمود؛ خبیری، محمد. (۱۳۸۵). "بررسی عملکرد سازمان لیگ حرفه‌ای فوتبال جمهوری اسلامی ایران و مقایسه آن با سازمان لیگ حرفه‌ای فوتبال ژاپن". نشریه حرکت، شماره ۲۷، صص ۵۵-۷۱

۳. تامین بیمه درمانی و حوادث برای بازیکنان در مدت ثبت قرارداد (بند ۵ ماده ۴ ثبت قرارداد باشگاه و بازیکن لیگ فوتبال ایران)

۴. تهیه وسایل ایاب و ذهاب و منزل مسکونی در صورت اشتراط^۱.

ماده ۲ ثبت قرارداد باشگاه و بازیکن لیگ فوتبال ایران تحت عنوان «موضوع ثبت قرارداد» مقرر می کند: «این ثبت قرارداد بین باشگاه و بازیکن مبنی بر عضویت بازیکن در باشگاه فوق الذکر و قبول و شناخت کامل طرفین از آئین نامه های انضباطی و نقل و انتقالات و سایر آئین نامه های مرتبط فدراسیون فوتبال جمهوری اسلامی ایران منعقد می گردد.» با توجه به این ماده و همچنین برخی متون حقوق ورزشی موضوع ثبت قرارداد ورزشی عبارتست از: عضویت در باشگاه و قبول مقررات حاکم، که غالباً از سوی فدراسیونها و در مواردی نیز توسط باشگاهها مثل: آیین نامه های داخلی، وضع می شود^۲.

۳. لیدرها، مربیان و اسپانسرها

مطابق اساسنامه فدراسیون ها، تمامی قراردادها باید به ثبت برسند. مربیان و اسپانسر ها و حتی لیدرها نیز از این قاعده مستثنی نیستند و باید قرارداد خود را به ثبت برسانند.

بخش دوم: تفاوت ماهیت ثبت قراردادهای ورزشی با عناوین مشابه

بند اول: ثبت قرارداد اجاره انسان

منظور از عقد اجاره اشخاص: «عقدی است که به موجب آن شخص در برابر اجرت معین ملتزم می شود کاری را انجام دهد»^۳ در تعریف اجاره اشخاص گفتیم: «عقدی است معوض که به موجب آن شخصی در برابر اجرت معین ملتزم می شود کاری را انجام دهد.» قانون مدنی هم

^۱ همان، صص ۵۵-۷۱

^۲ - یزدی، علیرضا. (۱۳۸۴). "توصیف عوامل مؤثر بر جذب اسپانسر شپ شرکت های اسپانسر فوتبال حرفه ای ایران".

پایان نامه انتشار نیافته کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تربیت معلم تهران، ص ۳۴

^۳ - صدراقتی پریسا، حسینجانی ابوالفضل، الیاسی قاسم، خارکن کبری. بررسی مزایا و معایب خصوصی سازی و جذب سرمایه در ورزش سهگانه ایران. مجموعه مقالات نخستین همایش ملی ورزش سهگانه؛ ۱۳۳۳؛ تهران: فدراسیون ورزش سه گانه. ۱۳۳۳. صص ۱۲۳-۱۳۲.

در ماده ۵۱۲ درصدد بیان طرفین و موضوع این ثبت قرارداد برآمده و مقرر می‌دارد: « در اجاره اشخاص کسی که اجاره می‌کند مستاجر و کسی که مورد اجاره واقع می‌شود اجیر و مال الاجاره اجرت نامیده می‌شود»؛ از آنچه گفته شد؛ می‌توان ارکان ثبت قرارداد اجاره اشخاص را بدین ترتیب بیان کرد:

الف. طرفین ثبت قرارداد؛ شامل: اجیر و مستاجر

ب. موضوع ثبت قرارداد؛ شامل: انجام کار و اجرت.

طرفین ثبت قرارداد؛ شامل: اجیر و مستاجر می‌باشد همچنین موضوع ثبت قرارداد؛ شامل: انجام کار و اجرت. است که در اینجا به بررسی آن پرداخته خواهد شد.

الف: طرفین ثبت قرارداد

۱- اجیر

اجیر کسی است که: به موجب ثبت قرارداد ملتزم می‌شود کار معینی را برای طرف مقابل انجام داده یا منفعت معین یا تمام منافع خود را به مستاجر اختصاص دهد^۱. به موجب این تعریف افراد زیادی با مشاغل متنوع؛ می‌توانند طرف ثبت قرارداد اجاره انسان واقع شوند؛ مثل: پزشکان، مولفین، فیلمبرداران، هنرپیشگان و...

نویسندگان قانون مدنی با توجه به وضعیت و اوضاع و احوال اقتصادی و اجتماعی زمان وضع قانون مدنی سه قسم عمده از کسانی را که در ثبت قرارداد اجاره اشخاص بعنوان اجیر حضور پیدا می‌کنند نام برده است؛ این سه دسته عبارتند از:

خدمه، کارگران و متصدیان حمل و نقل و مال التجاره، اعم از راه خشکی، آبی یا هوایی.^۲

۲- مستاجر

^۱ - امیری مجتبی، صفاری مرجان، نیری شهرزاد، دلبری راغب فاطمه. مطالعه و بررسی موانع مشارکت بخش خصوصی در ورزشهای تفریحی. همایش ملی تفریحات ورزشی: تفریح سالم- شهر سالم (اقتصاد و تفریحات ورزشی)؛ دوم و سوم آذر ۱۳۳۱؛ تهران: سازمان ورزش و اداره کل مطالعات فرهنگی اجتماعی شهرداری تهران. ۱۳۳۱. ص ۱-۳.

^۲ ماده ۵۱۳ قانون مدنی

طرف دیگر ثبت قرارداد اجاره انسان مستاجر یا کارفرما است که از خدمت و منافع اجیر بهره مند می گردد. عمده ترین وظیفه مستاجر در قبال اجیر پرداخت دستمزد می باشد. مستاجر در عقد اجاره انسان ممکن است؛ شخصی حقیقی یا حقوقی باشد.^۱

ب: موضوع ثبت قرارداد

موضوع ثبت قرارداد شامل تعهد اجیر و تعهد مستاجر می باشد که در ذیل مورد بررسی قرار می گیرد.

۱- تعهد اجیر

اجیر تعهد می کند منفعت مخصوص یا تمامی منافع خود را در اختیار مستاجر قرار دهد یا انجام کار معینی را برعهده گیرد.^۲

۲- تعهد مستاجر

مهمترین تعهد مستاجر؛ پرداخت اجرت به اجیر است. اجرت یا عوض منافع، مالی است که: مستاجر در ازای انتفاع از منفعت یا منافع اجیر به او می پردازد. اجرت، که در اجاره اشیاء و حیوانات به مال الاجاره شهرت دارد، یکی از ارکان ثبت قرارداد اجاره انسان می باشد.^۳

بند دوم: عقد سبق و رمایه

^۱ - خیبری، محمد؛ الهی، علیرضا. (۱۳۸۴). "مقایسه وضعیت باشگاه های لیگ حرفه ای فوتبال جمهوری اسلامی ایران با توجه به معیارهای یوفا و باشگاه های منتخب ژاپن، کره جنوبی، امارات و ترکیه". نشریه پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۸، ص ۴۳

^۲ - الهی، علیرضا؛ گودرزی، محمود؛ خیبری، محمد. (۱۳۸۵). "بررسی عملکرد سازمان لیگ حرفه ای فوتبال جمهوری اسلامی ایران و مقایسه آن با سازمان لیگ حرفه ای فوتبال ژاپن". نشریه حرکت، شماره ۲۷، صص ۷۱-۵۵.

^۳ مرادی چالشری جواد، محمدرضا مرادی چالشری ۱۳۳۱. بررسی موانع ساختاری اثرگذار بر جذب سرمایه گذارهای خارجی در صنعت فوتبال جمهوری اسلامی ایران. ششمین همایش ملی دانشجویان تربیت بدنی و علوم ورزشی ایران-مدیریت ورزشی؛ (۲۴ و ۲۵ آذر ۱۳۳۱؛ تهران: پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.. ص ۷۵.

عقد سبق و رمایه؛ تنها ثبت قرارداد ورزشی است که در فقه و حقوق موضوعه ایران به آن اشاره شده است.

سبق: به فتح سین و سکون باء؛ مطلق پیش گرفتن بر دیگری است و در بیان فقها از یک معامله و عقد مخصوصی که برای اسب دوانی واقع می شود تعبیر شده است.^۱

سبق: به فتح هردو برای جایزه و عوض که در این عقد، ثبت قرارداد شده اطلاق گردیده است.

رمی: در لغت به معنی انداختن و رمایه به کسر راء به معنی تیرانداختن است و در اصطلاح فقها عبارتست از: عقدی که واقع می شود بر انداختن آلات قتال؛ مانند: تیر، نیزه، شمشیر، تفنگ و.^۲ مفاد عقد سبق و رمایه عبارتست از: اینکه دو یا چند نفر با یکدیگر برانجام مسابقه در رشته های ورزشی معین با عوض معلوم توافق کنند. بدین ترتیب، عقد سبق و رمایه بین چند نفر برای اینکه با یکدیگر مسابقه دهند منعقد می شود و عوض یا جایزه تعیین شده به برنده تعلق می گیرد. عقد سبق و رمایه در قانون مدنی تحت عنوان (قمار و گروبندی) بیان شده است. قانون مدنی پس از اینکه حکم کلی بطلان مورد قمار و گروبندی را در ماده ۶۵۴ بیان می کند؛ برخی موارد را در ماده ۶۵۵ استثناء کرده و حکم به جواز آنها می دهد. ماده ۶۵۴ قانون مدنی مقرر می دارد: «قمار و گروبندی باطل و دعاوی راجع به آن مسموع نخواهد بود و همین حکم در مورد کلیه تعهداتی که از معاملات نامشروع تولید شده باشد جاری است»، ماده ۶۵۵ بیان می کند: «در دوانیدن حیوانات سواری و همچنین در تیراندازی و شمشیرزنی، گروبندی جایز و مفاد ماده قبل در مورد آنها رعایت نمی شود. حقوقدانان در تعریف قمار و گروبندی گفته اند: «قمار ثبت قراردادی است بین دو یا چند نفر که بازی مخصوصی بنمایند و هریک از آنها که برنده شد دیگران مال معینی را به او بدهند» و «گروبندی پیمانی است بین دو طرف، که

^۱ - داورزنی، محمدرضا. (۱۳۷۴). "تاثیر خصوصی سازی بر کارایی و اثربخشی ورزش کشور با تاکید بر ورزش باشگاهی". پایان نامه انتشار نیافته کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران. ص ۵۵

^۲ - ابینسون، متیو (۱۳۹۲). مدیریت باشگاه ورزشی، ترجمه رحیم رضائینژاد، مهدی آزادان و مالک آزادان، نشر علم و حرکت، تهران. ص ۱۲

یکی امر معینی را اثبات و دیگری نفی می نماید و تعهد می کنند، که هر یک درست گفته باشد مال معینی را به او بدهند.^۱ از قمار و گرو بندی به «شرط بندی» نیز تعبیر شده است. ارکان عقد سبق و رمایه عبارتست از

الف: طرفین عقد

ب: موضوع ثبت قرارداد؛ که شامل: انجام مسابقه در رشته های ورزشی معین و عوض یا سبق می باشد.^۲

حال به بررسی هر کدام از این موارد می پردازیم:

الف: طرفین عقد

طرفین عقد سبق و رمایه عبارتند از: از دو یا چند نفر که برای مسابقه دادن در رشته ورزشی معینی با تعیین جایزه با یکدیگر مسابقه می دهند.

شخصیت مسابقه دهندگان در این ثبت قرارداد علت عمده عقد محسوب می شود. همین نکته می تواند عقد سبق و رمایه را از عقود دیگری مثل اجاره اشخاص و جعاله جدا کرده و وجودی مستقل به آن ببخشد. به همین دلیل کسانی طرف عقد محسوب می شوند که؛ قرار است در مسابقه شرکت کنند، بنابراین، هیچ کدام از طرفین نمی تواند شخص دیگری را اجیر کرده و برای انجام مسابقه معرفی کند. بر همین اساس، فقها و حقوقدانان معتقدند که: علی الاصول عقد سبق و رمایه هنگامی صحیح است که بین مسابقه دهندگان منعقد شود والا اگر کسان دیگری برسربرد و باخت مسابقه دهندگان شرط بندی کنند؛ توافق انجام شده مصداق

^۱. Morrow, S (2004). The financial crisis in scottish football, Journal of Sport Economics, 7(1), 48-57.

^۲ - رادی، جواد؛ صابونچی، رضا؛ مرادی، محمدرضا (۱۳۸۸). نقش عوامل اقتصادی در جذب سرمایه گذاری خارجی در صنعت فوتبال ایران، مجموعه مقالات همایش بینالمللی علم و فوتبال، تهران. ص ۲۸

عقد سبق و رمایه نبوده و قمار و گرو بندی نام می گیرد و به موجب ماده ۶۵۴ قانون مدنی چنین توافقی باطل است.^۱

ب: موضوع ثبت قرارداد

در این قسمت نیز به اختصار در رابطه با موضوع ثبت قرارداد بحث خواهد شد.

۱- انجام مسابقه در رشته های ورزشی معین

این مورد شامل دو قسمت است:

* **انجام مسابقه:** موضوع اصلی عقد سبق و رمایه انجام مسابقه بین طرفین عقد می باشد به همین دلیل نیز عنوان ورزشی به خود گرفته است. طرفین ثبت قرارداد با توافق برانجام مسابقه، در حقیقت توافق بر بکارگیری مهارت و توانایی جسمی و فکری خود در انجام مسابقه می کنند. در کتابهای فقهی نحوه انجام مسابقه و مقررات حاکم بر تعیین برنده و ... بیان شده است. هرچند، این مقررات ارشادی بوده و طرفین می توانند هر شرط دیگری که مغایرتی با شرع و قانون نداشته باشد را در ضمن عقد درج کنند.^۲

* **رشته های ورزشی معین:** مبانی جواز عقد سبق و رمایه آیات و روایاتی است که بر لزوم فراگیری مهارتهای نظامی و بالابردن قوای جسمانی تاکید می کند. در میان روایاتی که بعنوان مبانی این عقد ذکر شده است؛ مواردی وجود دارد که بر ورزشهای خاصی تاکید می کنند و از آنها چنین استنباط می شود که عقد سبق و رمایه فقط در این رشته ها مباح است. یکی از این روایات، که از پیامبر اکرم (ص) نقل شده بیان می دارد: «مسابقه یا شرط بندی نیست مگر در اسلحه آهنی یا حیوان بدون سم.» بنابراین، برخی فقها در تبیین عقد سبق و رمایه متذکر شده:

^۱ الهی، علیرضا؛ سجادی، نصرالله؛ خیری، محمد؛ ابریشمی، حمید (۱۳۸۷). موانع توسعه جذب درآمد حاصل از حمایت مالی در صنعت فوتبال جمهوری اسلامی ایران، مجموعه مقالات ششمین همایش بینالمللی تربیتبدنی و علوم ورزشی کیش.

^۲ - سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس؛ حجازی، الهه. (۱۳۸۳). "روش های تحقیق در علوم رفتاری". تهران، انتشارات آگاه، چاپ دهم، ص: ۲۰۷.

«آنچه مسابقه دادن بر آن تجویز شده؛ عبارتست از: اسلحه آهنی شامل تیر و ابزار جنگی و شمشیر و حیوان بدون سم؛ شامل: شتر و حیوان سم دار؛ شامل: فیل، استر، قاطر، الاغ و...»^۱

در ادامه این سوال مطرح می شود: با توجه به محدود بودن ورزشها در صدر اسلام، آیا می توان حکم به صحت عقد سبق و رمایه در ورزشهای دیگری؛ مانند: فوتبال، کاراته، جودو، اتومبیلرانی، والیبال و... کرد یا خیر؟ برخی فقها معتقدند: نباید مسابقه را به قسم مخصوصی از قبیل: نیزه و تیر و... محدود کرد، زیرا، آنچه از آیه شریفه «واعدولهم ما استطعتم من قوه و من رباط الخیل ترهبون به عدوا... و عدوکم» استنباط می شود اینست که: با توجه به ملاک این آیه، که همانا افزایش قوای دفاعی و نیروی جسمانی مسلمانان در مقابله با دشمنان است، می توان مسابقه و شرط بندی را در رشته های دیگری که این ملاک را دارا باشند؛ از جمله: در طیارات، کشتی های جنگی، زره پوش، تفنگ و... جاری کرد.^۲ آنچه، از اخبار در مورد جواز سبق و رمایه ذکر شده است؛ به اعتبار وجود آنها در آن عصر بوده، زیرا، دین اسلام موقعی ظهور کرده که اختراعات امروز انجام نشده بود و آلات جنگی از تیر و کمان و شمشیر و اسب فراتر نمی رفت و با توجه به هدفی که از این مسابقات دنبال می شد، مسابقه دادن با تسلیحات جدید و اموری که موجب قدرت و اقتدار می شود مانعی ندارد. برخی از حقوقدانان در پاسخ به این سوال بیان کرده اند با توجه به وحدت ملاک شرط بندی، در موارد دیگر: مثل: شنا، اتومبیلرانی، دوچرخه سواری و... که دارای منافع اجتماعی مشابه با ورزشهای فوق الذکر می باشند؛ می توان حکم به مشروعیت شرط بندی در این عقود داد. عده ای دیگر از حقوقدانان نیز بر آنند که وحدت ملاک تنها در ورزشهای مشابه (مانند شنا، هواپرد، نشانه گیری با موشک و ضد هوایی قابل اعمال است و در ورزشهای دیگر، مثل: فوتبال، تنیس و... راه ندارد. به هر حال، آنچه مسلم است؛ عقد سبق و رمایه همه ورزشها را دربر نمی گیرد و فقط ورزشهایی را شامل

^۱ - سازمان تربیت بدنی ۱۳۳۲.. طرح جامع ورزش کشور: مطالعات تفصیلی توسعه منابع مالی. چاپ اول. تهران: انتشارات سیب سبز؛

^۲ - ایزدی، علیرضا. (۱۳۸۴). "توصیف عوامل مؤثر بر جذب اسپانسر شپ شرکت های اسپانسر فوتبال حرفه ای ایران". پایان نامه انتشار نیافته کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تربیت معلم تهران. ص ۵۶

می شود که یا از حیث وحدت ملاک یا به لحاظ نوع رشته ورزشی و نحوه اجرای آن مشابه با موارد تعیین شده باشد^۱.

۲- عوض یا جایزه

عوض یا جایزه که در فقه «سبق» نیز نامیده می شود؛ مالی است که: پس از انجام مسابقه به فرد برنده اعطا می شود. معمولاً در عقد مسابقه عوض، توسط طرفین معامله تعیین و پرداخت می شود. مشابه عقد سبق و رمایه یا شرط بندی در برخی از کشورها؛ مثل: انگلیس بین ورزشکاران متداول بوده است؛ بعنوان مثال: در سال ۱۷۱۴ ملکه انگلیس در مسابقه ای که ۱۱ سوارکار در آن شرکت داشتند هر کدام از آنها را وادار کرد مبلغی پول در میان خود معین کنند تا بعد از پایان مسابقه به نفر برنده، پرداخت شود. اما شرط بندی بدان معنی که تماشاگران برسرد برد یا باخت ورزشکاران یا تیمهای ورزشی شرط بندی کنند در غالب کشورها فقط در رشته اسب دوانی پذیرفته شده است و در رشته های دیگر ورزشی باطل است. قوانین کشور انگلیس شرط بندی از سوی بازیکنان بر روی تیم های متبوعشان را به شدت رد کرده است بگونه ای که ارتکاب این عمل مجازات سنگین محرومیت از شرکت در مسابقات، به مدت حداقل ۵ سال را به دنبال دارد.

بخش سوم: مقایسه ثبت قرارداد ورزشی و عقد سبق و رمایه

از مقایسه ثبت قرارداد ورزشی و عقد سبق و رمایه نقاط اشتراک و افتراق ذیل قابل استنباط است:

برای مقایسه ثبت قرارداد ورزشی و عقد سبق و رمایه ابتدا نقاط اشتراک و سپس نقاط افتراق آن مورد بحث قرار می گیرد.

الف: نقاط اشتراک

۱. هر دو ثبت قرارداد، ثبت قرارداد ورزشی محسوب می شوند.

^۱ - عسکریان، فریبا. (۱۳۸۳). "بررسی وضعیت اقتصادی صنعت ورزش ایران در سال های ۱۳۷۷ و ۱۳۸۰" با تکیه بر تخمین GDSP رسال انتشار نیافته دکتری مدیریت و برنامه ریزی در ورزش، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران.

۲. موضوع اصلی هر دو ثبت قرارداد؛ اعمال مهارت، تکنیک و قوای جسمی و فکری در مسابقات است.

ب: نقاط افتراق

طرفین ثبت قرارداد سبق و رمایه جز مسابقه دهندگان هستند، اما در ثبت قرارداد ورزشی، فقط بازیکن مسابقه دهنده محسوب می شود. هرچند، بازیکن تحت نام باشگاه مسابقه می دهد، اما، در عالم واقع باشگاه مسابقه دهنده محسوب نمی شود؛ بلکه شخصیتی حقوقی است که منافع بازیکن را در اختیار می گیرد و در جهت انجام مسابقه بکار می گیرد.

انعقاد ثبت قرارداد ورزشی در تمامی رشته های ورزشی قابل تصور است، در حالی که عقد سبق و رمایه؛ منحصرأ در رشته های معین شده و یا مشابه (اعم از اینکه از حیث وحدت ملاک یا نحوه انجام آن مشابه باشد) قابل تصور است. عقد سبق و رمایه بین طرفین؛ جنبه شرط بندی دارد، در حالی که صدق این عنوان نسبت به ثبت قرارداد ورزش صحیح نیست^۱. راهنمایی صحیح ورزشکار از اهمیت خاصی برخوردار است. مربی تمایل زیادی دارد که ورزشکار بعد از مصدومیت هر چه زودتر به تمرین و مسابقه برگردد به همین خاطر ممکن است اختلاف نظرهایی بین مربی و پزشک پیش آید، بنابراین انجام تست های آمادگی جسمانی قبل از بازگشت به تمرین و مسابقه لازم به نظر می رسد.^۲

بخش چهارم: شرایط ثبت قراردادهای ورزشی

برای انعقاد هر ثبت قرارداد شرایطی وجود دارد که ثبت قراردادهای ورزشی نیز از این قاعده مستثنی نیستند، در این قسمت شرایط انعقاد این نوع از ثبت قراردادها را به صورت جداگانه و براساس شرایط عمومی و اختصاصی مورد بررسی قرار داده و تشریح خواهد شد.

^۱ - راجر جکسون، پالم ریچارد. راهنمای مدیریت ورزشی. مترجمان: خبیری محمد، سجادی سیدنصراله، صدیق سروستانی رحمت اله، عزیزی محمد، گابینی عباسعلی، نوایی نژاد شکوه. چاپ سوم. تهران: انتشارات کمیته ملی المپیک

جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۳۳. ص ۲۸۵

^۲ همان، ص ۶۷

بند اول: شرایط عمومی

به طور کلی شرایط اساسی یا شرایط عمومی صحت ثبت قراردادها در ماده ۱۹۰ قانون مدنی ذکر گردیده است: «برای صحت هر معامله شرایط ذیل اساسی است: ۱- قصد طرفین و رضای آنها ۲- اهلیت طرفین ۳- موضوع معین که مورد معامله باشد ۴- مشروعیت جهت معامله.»^۱ همان طور که در ماده قانونی ذکر شده بیان گردید طرفین یک ثبت قرارداد ورزشی ابتدا باید یک قصد مشترک برای انعقاد ثبت قرارداد ورزشی داشته باشند و قصد خود را اعلام نمایند و نباید هیچگونه اشتباه یا اکراهی در آن وجود داشته باشد والا موجب بی اعتباری یا عدم نفوذ ثبت قرارداد می گردد، به طور مثال قصد هر دو طرف انعقاد ثبت قرارداد برای بازی در یک فصل برای تیم خاص در برابر دستمزد معین باشد و طرفین با اشراف کامل قصد مشترک را قبول و آن را تأیید نمایند. طبق بند دوم شرایط ذکر شده و با عنایت به مواد ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲ و ۲۱۳ قانون مدنی طرفین ثبت قرارداد باید اهلیت لازم را برای انعقاد ثبت قرارداد داشته باشند، یعنی بالغ، عاقل و رشید باشند والا سبب بطلان یا عدم نفوذ ثبت قرارداد می شود. نکته قابل ذکر اینکه اغلب در ثبت قراردادهای ورزشی که یک طرف آن باشگاه، شرکت یا سازمان است باید دقت شود که آیا مدیر یا نماینده معرفی شده برای انعقاد ثبت قرارداد صلاحیت و اختیار لازم را دارد یا خیر؟ در صورتی که این اختیار و صلاحیت وجود داشته باشد، ثبت قرارداد صحیح است. در جایی که ورزشکار صغیر باشد ولی قهری طفل می تواند به ولایت از طرف فرزند خود ثبت قرارداد را قبول و امضاء نماید.^۲ طبق بند سوم شرایط اساسی مورد معامله باید مال یا عملی باشد که طرفین بتوانند آن را تسلیم یا ایفاء نمایند. به طور مثال ممکن است قصد طرفین انعقاد ثبت قرارداد جهت بازی در یک تیم خاص برای یک یا چند فصل در برابر دستمزد معین باشد که پیرو آن هر دو طرف با اشراف کامل قصد مشترک را قبول و آن را تأیید می نمایند، ضمناً این ثبت قرارداد برای هر دو طرف دارای منفعت عقلایی بوده و نباید ابهامی در آن وجود داشته باشد. در آخر باید گفت جهت معامله باید مشروع باشد یعنی اینکه

^۱ صدری افشار، غلامحسین، ۱۳۷۵، فرهنگ فارسی امروز، چاپ دوم، ص ۱۶۰

^۲ عبدی، رحیم، تفسیر قرارداد و تعدیل آن، عدل گستر، ۱۳۷۹، ش ۱۸، ص ۲۳

انجام ورزش خاص و گرفتن مبلغ برای امور مشروع و مجاز باشد، به عبارت دیگر لازم نیست جهت در ثبت قرارداد ذکر شود ولی اگر بیان گردید باید مشروع باشد.^۱

بند دوم: شرایط اختصاصی

برای انعقاد هر ثبت قرارداد ورزشی رعایت یکسری شرایط اختصاصی لازم به نظر می‌رسد و حتی آیین‌نامه‌های مربوطه نیز بر این امر تأکید دارند. به طور مثال ورزشکاران برای انعقاد ثبت قرارداد با تیم جدید باید رضایت نامه تیم قبلی خود را به همراه داشته باشند مگر اینکه ثبت قرارداد آنان به اتمام رسیده باشد. مربیان نیز برای انعقاد ثبت قرارداد با تیم‌ها در لیگ‌های حرفه‌ای باید دارای مدرک مربیگری خاصی باشند، البته توافق صحیح است ولی او نمی‌تواند در لیگ حضور پیدا کند که در این صورت این ثبت قرارداد مؤثر نخواهد بود و کارت مربیگری برای او صادر نمی‌شود.^۲ ورزشکارانی که در خارج از کشور مشغول فعالیت ورزشی بوده‌اند باید تأییده مربوطه را از مراجع قانونی آن کشور دریافت و ارایه نمایند. علاوه بر شرایط ذکر شده داشتن کارت پایان خدمت برای آقایان، تسویه حساب مالیاتی، گواهی عدم سوء پیشینه کیفری، گواهی پزشک معتمد و دیگر شرایط اختصاصی براساس هر رشته ورزشی متفاوت می‌باشد که بازیکنان و باشگاه‌ها ملزم به رعایت آنها هستند. لازم به ذکر است که ثبت قراردادهای ورزشی معمولاً در هیأت‌های ورزشی استان‌ها ثبت می‌شوند زیرا دارای صلاحیت قانونی هستند. در پایان این قسمت باید گفت شرایط اختصاصی برای انعقاد ثبت قراردادهای ورزشی با توجه به رشته‌های مختلف ورزشی و آیین‌نامه‌های مربوط به آنها تفاوت‌هایی دارند و ممکن است مرجع دیگری برای ثبت قراردادها در ورزشی در نظر گرفته شده باشد که در هر صورت آیین‌نامه‌های ورزشی باید رعایت شوند.^۳

^۱ همان، ص ۲۴

^۲ عزیزی، مهدی، انواع قراردادها در حقوق ورزشی ایران، دادگستر، ۱۳۸۷، ش ۴۱، ص ۵۳

^۳ همان، ص ۵۴

بند سوم: ارکان ثبت قراردادهای ورزشی

در ثبت قراردادهای ورزشی ارکانی وجود دارد که پس از توافق و تکمیل آنها با امضای طرفین قانونی تلقی می‌شوند، در این قسمت به برخی از مهم‌ترین آنها که در اکثر ثبت قراردادهای ورزشی استفاده می‌شود اشاره خواهد شد. این ارکان عبارت است از:

۱- طرفین ثبت قرارداد: اکثر ثبت قراردادها توسط دو طرف منعقد می‌گردد که معمولاً در ثبت قراردادهای ورزشی برای امضا از طرف باشگاه نماینده‌ای معرفی می‌شود که باید صلاحیت و اختیار لازم را داشته باشد، علاوه بر آن اطلاعات کامل مربوط به طرفین ثبت قرارداد حسب مورد براساس اسناد معتبر در آن درج خواهد شد.

۲- موضوع ثبت قرارداد: منظور از موضوع ثبت قرارداد یعنی هدف اصلی که ثبت قراردادهای ورزشی با توجه به قصد مشترک طرفین منعقد می‌شود، به طور مثال ثبت قرارداد شرکت ورزشکار در لیگ برتر فوتبال برای باشگاه ورزشی خاص برای مدت معین.

۳- مدت ثبت قرارداد: ثبت قراردادهای ورزشی دارای مدت‌های گوناگونی هستند که با توجه به توافق طرفین و آیین‌نامه‌ها تعیین می‌گردد.

۴- مبلغ ثبت قرارداد و نحوه پرداخت آن: مبلغ ثبت قرارداد و نحوه پرداخت آن یکی از مسایل و ارکان مهم هر ثبت قراردادی محسوب می‌شود که باید حتماً کلیه جزئیات آن قید شود تا هیچگونه ابهامی باقی نماند.

۵- تعهدهای طرفین: با توجه به موضوع ثبت قرارداد تعهدهای طرفین مشخص می‌گردد. معمولاً تعهدهای اهالی ورزش و به خصوص ورزشکاران در آیین‌های ورزشی مشخص شده و جنبه عمومی دارد که می‌توان به رعایت قوانین و مقررات، رعایت اخلاق حرفه‌ای ورزشی، انجام تعهدهای مندرج در ثبت قرارداد اشاره نمود. تعهدهای ورزشکاران نسبت به باشگاه‌های ورزشی عبارت است از: حضور مستمر و فعال در برنامه‌های آموزشی باشگاه، شرکت در تمرین‌ها و مسابقه‌ها در طول فصل، عدم غیبت و رعایت نظم و انضباط و دیگر مسایل؛ تعهدهای باشگاه‌ها نسبت به ورزشکاران عبارت است از: پرداخت مبلغ ثبت قرارداد، مهیا

کردن وسایل رفاهی ورزشکاران از قبیل سرویس ایاب و ذهاب، تغذیه مناسب، بیمه، پوشاک و غیره. در حال حاضر معمولاً فرم تعهدهای طرفین به طور جداگانه وجود دارد که تمام وظایف و تکالیف طرفین درباره موضوع ثبت قرارداد در آن درج و توسط طرفین امضاء می‌گردد که به نوعی پیوست ثبت قرارداد محسوب می‌شود.^۱

۶- حق فسخ: در ثبت قراردادهای ورزشی امکان دارد با توجه به وجود شرایط خاص برای طرفین یا یکی از آنها حق فسخ در نظر گرفته شود تا در صورت وجود شرایط، این حق اعمال گردد.

۷- نظارت: برای اجرای هر چه بهتر ثبت قرارداد امکان دارد شخصی به عنوان ناظر تعیین شود تا طی دوره‌های زمانی مشخص گزارشی از نحوه اجرای ثبت قرارداد ارائه دهد.

۸- مرجع رسیدگی به اختلاف‌ها: برای رسیدگی به اختلاف‌های احتمالی در مورد ثبت قرارداد ممکن است داور یا داورانی مشخص گردد و شرایط داوری نیز تعیین یا به عهده داوران باشد.

۹- شروط ضمن عقد: طرفین می‌توانند در ذیل هر ثبت قرارداد شرایط و تبصره‌هایی را به طور اختصاصی درج نمایند.^۲

بند چهارم: ویژگی ثبت قراردادهای ورزشی

ورزش به علت ارزشی که بیش از پیش پیدا کرده با اقتصاد درهم آمیخته است، گسترش صنعت تولید کالاهای ورزشی و تدارکات مربوط به ورزش مثل ساخت اماکن و تجهیزات ورزشی، دخالت مالی روزافزون اجتماع‌های محلی، بین‌المللی شدن ورزش‌های عمومی و بالاخره بالا رفتن دستمزد قهرمانان و بازیکنان حرفه‌ای و رقابت‌های بین‌المللی میزان اهمیت

^۱ عسکریان، فریبا. (۱۳۸۳). "بررسی وضعیت اقتصادی صنعت ورزش ایران در سال‌های ۱۳۷۷ و ۱۳۸۰" با تکیه بر تخمین GDSP. رساله انتشار نیافته دکتری مدیریت و برنامه ریزی در ورزش، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی

^۲ عسکریان، فریبا. (۱۳۸۳). "بررسی وضعیت اقتصادی صنعت ورزش ایران در سال‌های ۱۳۷۷ و ۱۳۸۰" با تکیه بر تخمین GDSP. رساله انتشار نیافته دکتری مدیریت و برنامه ریزی در ورزش، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران.

اقتصادی ورزش را نشان می‌دهد. امروزه ورزش همان قدر که تماشاگر جذب می‌نماید، فعالیتی محسوب می‌شود که معرف مصرف کالاها، خدمات‌ها و دیگر مسایل را نیز به خود جلب کرده است. ورزش که صرفاً یک فعالیت اجتماعی تلقی می‌گردید به یک امر مهم اقتصادی در کشورها تبدیل شده و به تبع آن از سرمایه‌گذاران بخش خصوصی دعوت می‌شود، به همین دلیل از گذشته استقبال می‌کنند.^۱

امروزه ثبت قراردادهای ورزشی حرفه‌ای به صورت آماده (چاپی) وجود دارند که با توجه به رشته‌های مختلف ورزشی دارای مطالب گوناگونی می‌باشند به همین دلیل بعد از توافق طرفین تکمیل خواهند شد تا در نهایت شکل ثبت قرارداد ورزشی کاملی را به خود بگیرد، البته این ثبت قراردادها آزادی افراد را تا حدودی محدود می‌کند ولی آنها می‌توانند در قسمت شروط ضمن عقد شرایط دلخواه خود را درج نمایند. ثبت قراردادهای ورزشی از جمله عقود هستند که طرفین در صورت وجود داشتن شرایط یا حق فسخ می‌توانند آن را فسخ نمایند، به طور خلاصه می‌توان گفت این ثبت قراردادها از جمله عقود خیاری، منجر، معوض، عهدی و تشریفاتی می‌باشند.

مسئله مهم و حائز اهمیت در ثبت قراردادهای ورزشی این است که آیا تعهد طرفین تعهد به وسیله است یا نتیجه؟ آیا تعهد ورزشکار یا مربی به باشگاه تعهد به نتیجه (کسب پیروزی) است یا تعهد به وسیله (کوشش و تلاش در راه پیروزی)؟ معیار اصلی برای پاسخ به این سؤال را باید در اراده طرفین ثبت قرارداد جستجو کرد، ولی به طور معمول تعهد مربی و ورزشکار در ثبت قرارداد تعهد به وسیله است یعنی باید تمام سعی و کوشش خود را برای خدمت به باشگاه به کار گیرند تا باشگاه به نتیجه مطلوب دست یابد. بنابراین اگر مربی یا ورزشکار در انجام این تعهد مرتکب تقصیر شوند یا باشگاه به تعهدهای خود عمل ننماید، مرتکب عهدشکنی شده و دارای مسئولیت ثبت قراردادی هستند بنابراین ملزم به جبرأت خسارت‌هایی

^۱ مبانی حقوقی ورزش‌ها، ترجمه دکتر حسین آقایی نیا، انتشارات کمیته ملی المپیک، ۱۳۸۹، ص ۷

می‌باشند که بر اثر تقصیر یا نقض ثبت قرارداد به طرف مقابل وارد آمده است. برای تحقق مسئولیت ثبت قراردادی باید دو شرط زیر وجود داشته باشد:

۱- بین زیان دیده و عامل ورود ضرر ثبت قرارداد نافذی حکومت کند.

۲- خسارت ناشی از اجرا نکردن مفاد ثبت قرارداد باشد.

فقدان یکی از دو شرط بالا مسئولیت را از زمره مسئولیت‌های ثبت قراردادی خارج و آن را تابع قواعد ضمانت قهری می‌سازد، این مسئولیت ثبت قراردادی بر اثر نقض ثبت قرارداد و عهدشکنی تحقق می‌یابد و مختلف ملزم به جبران خسارت حاصل از آن است. بنابراین در حقوق ورزشی می‌توان گفت اگر با وجود ثبت قرارداد ورزشی هر یک از طرفین ثبت قرارداد به تعهدهای مندرج در آن عمل نکند و آن را نقض نماید ملزم به جبران خسارت‌های وارده به طرف مقابل است و این مسئولیت ناشی از ثبت قرارداد است که به «مسئولیت ثبت قراردادی» مشهور است. همان‌طور که ماده ۲۲۱ قانون مدنی مقرر می‌دارد: «اگر کسی تعهد اقدام به امری را بکند یا تعهد نماید که از انجام امری خودداری کند در صورت تخلف مسئول خسارت طرف مقابل است مشروط بر اینکه جبران خسارت تصریح شده و یا تعهد عرفاً به منزله تصریح باشد و یا برحسب قانون موجب ضمان باشد.»^۱

نتیجه گیری

۱- هر ثبت قرارداد ورزشی برای طرفین آن دارای آثار بسیار مهمی است، ثبت قرارداد ورزشکاران برای آنها دارای تبعات و آثار خاصی می‌باشد که باید آن را بپذیرند و به آن عمل نمایند. ورزشکاری که با یک تیم ورزشی ثبت قرارداد منعقد می‌کند حق ندارد برخلاف تعهدهای خود عمل نماید، او با انعقاد ثبت قرارداد موظف به رعایت مفاد ثبت قرارداد، آیین-نامه‌ها و مقررات ورزشی است و باید یکسری از محدودیت‌های شغلی خود را بپذیرد. به عنوان مثال بازیکن باید طبق برنامه‌های تمرینی باشگاه عمل نماید و از انجام ورزش‌های خطرناک که باعث مصدومیت می‌شود خودداری نماید و اگر بر اثر این اعمال ممنوعه مصدوم گردد و

^۱ همان، ص ۷۷

به تبع آن نتواند به تعهدهایی که قبول نموده عمل کند در مقابل باشگاه مسئولیت دارد و باید خسارت ناشی از نقض ثبت قرارداد را جبران نماید.

۲- باشگاه‌های ورزشی اگر به تعهدهای خود عمل ننمایند و این کار موجب بروز خسارت-هایی برای ورزشکاران شود، ضامن و مسئول هستند و طبق ثبت قراردادی که وجود دارد باید خسارت‌های وارده را جبران نمایند، باشگاه‌ها علاوه بر کلیه تعهدهایی که در ثبت قرارداد ذکر گردیده است ملزم به بیمه نمودن ورزشکاران هستند. چنانچه ورزشکاری در فعالیت‌های تحت نظر باشگاه دچار آسیب دیدگی و مصدومیت گردد و فاقد پوشش بیمه‌ای مناسب باشد، باشگاه باید کلیه هزینه‌ها و خسارت‌های ناشی از این مصدومیت را پرداخت نماید.

۳- یکی دیگر از آثار مهم ثبت قرارداد ورزشکاران حرفه‌ای در نقل و انتقال آنها به تیم‌های دیگر تجلی پیدا می‌کند، بازیکنان برای انجام بازی در طول مدت فعالیت خود به باشگاه‌های مختلف نقل مکان می‌کنند و برای این کار باید مواردی را رعایت نمایند. اگر بازیکنی با یک تیم ثبت قرارداد داشته باشد و بخواهد به تیم دیگری برود باید رضایت نامه آن باشگاه را اخذ نماید زیرا او هنوز بازیکن آن باشگاه محسوب و از طرفی آن تیم در رشد کمی و کیفی نامبرده نقش مهمی داشته است، جهت تنظیم امر نقل و انتقال بازیکنان آیین‌نامه‌ها و مقررات خاصی برای هر رشته ورزشی وجود دارد که باید مطابق آنها عمل شود و به نوعی مقدمه‌ای برای عقد ثبت قرارداد جدید بازیکنان و باشگاه‌ها کنترل و تنظیم گردد تا اختلافی به وجود نیاید و در فرض وجود اختلاف کمیته‌های انضباطی مسئول حال و فصل آن هستند و حتی امکان دارد طرفین براساس ثبت قرارداد اختلاف خود را به داوری ارجاع دهند.

۴- به طور کلی می‌توان گفت اگر در اثر نقض تعهد و تخلف از شرایط ثبت قرارداد برای هر یک از طرفین ثبت قرارداد خسارتی به وجود آید و این امر ثابت گردد، طرفی که برخلاف ثبت قرارداد عمل نموده ملزم به جبران خسارت طرف مقابل است. بنابراین نوعی مسئولیت ثبت قراردادی در ثبت قراردادهای ورزشی (ورزشکاران) وجود دارد و مدعی باید صرفاً تخلف و نقض تعهد را اثبات نماید تا براساس آن زیان زننده را محکوم به جبران خسارت نماید

منابع و مآخذ

الف- کتب

۱. اینسون، متیو (۱۳۹۲). مدیریت باشگاه ورزشی، ترجمه رحیم رضائینژاد، مهدی آزادان و مالک آزادان، نشر علم و حرکت، تهران
۲. احسنی فروز. محمد. حقوق ورزشی. انتشارات داد گستر. چاپ اول ۱۳۹۱
۳. اعلائی، بهنام، قواعد عمومی قراردادها، عدل گستر، ۱۳۸۶، ش ۳۷
۴. چارلز. آ. بوجو و دیگران، مبانی تربیت بدنی و ورزش، ترجمه احد آزاد،
۵. خادمی، کمال، قرارداد های الحاقی در حقوق ایران، دانشگاه تهران، ۱۳۸۸، ش ۳۳
۶. خبازی، عباس، ۱۳۸۷ مقاله پیرامون قراردادهای بین المللی، دانشگاه تهران، ش ۲،
۷. رسائی نیا، حقوق مدنی اشخاص، اموال، مالکیت، آوای نور، ۱۳۷۹
۸. رضوی سید محمد حسین. ۱۳۳۴ افزایش کارآیی با سیاست خصوصی سازی در ورزش
۹. روبن آگوستا هرماندز. (۱۳۸۶). "مدیریت سازمان های ورزشی". ترجمه علیرضا الهی و اسفندیار خسروی زاده، تهران، انتشارات بامداد کتاب، چاپ اول
۱۰. روبن آگوستا هرماندز. (۱۳۸۶). "مدیریت سازمان های ورزشی". ترجمه علیرضا الهی و اسفندیار خسروی زاده، تهران، انتشارات بامداد کتاب، چاپ اول
۱۱. سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس؛ حجازی، الهه. (۱۳۸۳). "روش های تحقیق در علوم رفتاری". تهران، انتشارات آگاه، چاپ دهم
۱۲. سیاح، احمد، ۱۳۵۴، فرهنگ جامع عربی-فارسی، تهران، کتاب فروشی اسلام، چاپ هشتم، جلد اول. ۲۳- شهیدی، مهدی، ۱۳۸۵، ارث، تهران، انتشارات مجد، چاپ ششم
۱۳. فتحی، هوشنگ. تاریخچه ومقررات ورزشها. تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۷.

ب- مقالات و نشریات

۱. امیری مجتبی، صفاری مرجان، نیری شهرزاد، دلبری راغب فاطمه. مطالعه و بررسی موانع مشارکت بخش خصوصی در ورزشهای تفریحی. همایش ملی تفریحات ورزشی: تفریح سالم- شهر سالم (اقتصاد و تفریحات ورزشی)؛ دوم و سوم آذر ۱۳۳۱؛ تهران: سازمان ورزش و اداره کل مطالعات فرهنگی اجتماعی شهرداری تهران. ۱۳۳۱.
۲. ایزدی، علیرضا. (۱۳۸۴). "توصیف عوامل مؤثر بر جذب اسپانسر شپ شرکت های اسپانسر فوتبال حرفه ای ایران". پایان نامه انتشار نیافته کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تربیت معلم تهران
۳. خبیری، محمد؛ الهی، علیرضا. (۱۳۸۴). "مقایسه وضعیت باشگاه های لیگ حرفه ای فوتبال جمهوری اسلامی ایران با توجه به معیارهای یوفا و باشگاه های منتخب ژاپن، کره جنوبی، امارات و ترکیه". نشریه پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۸، ص ۴۳
۴. داورزنی، محمدرضا. (۱۳۷۴). "تاثیر خصوصی سازی بر کارایی و اثربخشی ورزش کشور با تاکید بر ورزش باشگاهی". پایان نامه انتشار نیافته کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران
۵. راجر جکسون، پالمر ریچارد. راهنمای مدیریت ورزشی. مترجمان: خبیری محمد، سجادی سیدنصراله، صدیق سروستانی رحمت اله، عزیزی محمد، گایینی عباسعلی، نوابی نژاد شکوه. چاپ سوم. تهران

